

- ۱) با استناد به آیه «قُلْ إِنَّمَا أُعْطِیْتُ بِوَاحِدَةٍ أَنْ تَقُومُوا لِلَّهِ مِثْلَ نَفْسٍ إِحْدَى ثُمَّ تَنْفَكُوا» مقصود از قیام جمعی و قیام فردی چیست؟
منظور این است که انسانها به صورت فردی یا گروهی برای اجرای دستورات خداوند به پا خیزند و اقدام کنند.
- ۲) * در هر آیه کدام عبارت بر اخلاص تأکید کرده است؟
الف- قُلْ إِنَّمَا أُعْطِیْتُ بِوَاحِدَةٍ أَنْ تَقُومُوا لِلَّهِ مِثْلَ نَفْسٍ إِحْدَى ثُمَّ تَنْفَكُوا === ان تقوموا لله
ب-الم اعهد الیکم یا بنی آدم ان لاتعبدوا الشیطان انه لکم عدو مبین و ان اعبدونی === ان اعبدونی
۳) هدف خلقت انسان تقرب به خداست که جز با سعی و تلاش خود انسان به دست نمی آید.
- ۴) انسان، همواره بر سر دوراهی قرار دارد و زندگی، صحنه انتخاب یکی از این دو راه است. آن دو راه کدامند؟ بندگی خداوند و بندگی هوای نفس و شیطان
- ۵) پیامبر اکرم (ص) در مورد راهیابی شرک به دل انسان چه تعبیر و تشبیهی به کار برده اند؟ از راه رفتن مورچه ای سیاه در شب تاریک بر تخته سنگی سیاه پنهان تر است.
- ۶) اخلاص به چه معناست؟ به معنی خالص کردن و پاک کردن یک چیز از غیر آن است.
- ۷) * اخلاص در کاربرد دینی به چه معناست؟ شخص عملش را فقط برای رضای خداوند و همانگونه که او دستور داده است، انجام دهد.
- ۸) در اسلام شرط قبولی تمامی اعمال چیست؟ اخلاص
- ۹) اعمال انسان هر چه با اخلاص بالاتری همراه باشد، ارزش بیشتری دارد.
- ۱۰) * با توجه به فرمایش پیامبر اکرم (ص) مؤمنان، با توجه به چه چیزی بر یکدیگر برتری پیدا می کنند؟ مراتب اخلاصشان
- ۱۱) هر عملی از دو جزء تشکیل شده است؛ آنها را نام برده و توضیح دهید. اول: نیت که به آن هدف یا قصد نیز می گوئیم. دوم: شکل و ظاهر عمل. قصد و نیت به منزله روح عمل است و شکل عمل نیز در حکم بدن و کالبد آن روح می باشد. بنابراین،
- ۱۲) عمل بدون نیت، کالبد بی جانی بیش نیست.
- ۱۳) چرا پیامبر فرموده: «نیه المومن خیر من عمله»؟ زیرا تا نیت و قصد قلبی انسان از انجام یک عمل خدایی نشود، آن عمل، خدایی نمی گردد و خالصانه نمی شود.
- ۱۴) این حدیث پیامبر که می فرماید: نیت مومن برتر از عمل اوست بیانگر حسن فعلی است یا حسن فاعلی
- ۱۵) حدیث «انما الاعمال بالنیات» تأکید بر چه چیزی دارد؟ اخلاص در قلب (نیت) - حسن فاعلی
- ۱۶) فرمایش امیرالمؤمنین علی (ع): «فاعل الخیر، خیر منه و فاعل الشر، شر منه». چه رابطه ای با اخلاص دارد؟ جواب در فعالیت ها هست.
- ۱۷) منظور از اینکه انسان مؤمن، می کوشد عمل را به خاطر خدا انجام دهد، چیست؟ یعنی تلاش می کند عمل را به همان صورت که خداوند دستور داده است، انجام دهد؛ یعنی عمل را از جهت کمیت، کیفیت، زمان، مکان و شیوه همان طوری انجام دهد که خداوند می خواهد.
- ۱۸) * عملی که از جهت کمیت، زمان و مکان مطابق فرمان الهی انجام دهد دارای حسن فعلی می باشد.
- ۱۹) در هر عملی باید دو «حسن» موجود باشد آنها را نام ببرید. حسن فاعلی و حسن فعلی.
- ۲۰) * حسن فاعلی را تعریف کنید. بدین معناست که انجام دهنده کار، دارای نیت الهی باشد.
- ۲۱) * حسن فعلی را تعریف کنید. بدین معناست که کار به درستی و به همان صورت که خداوند فرمان داده است انجام شود.
- ۲۲) * نیت عمل در صورتی که الهی باشد دارای حسن فاعلی است.

- (۲۳) * شکل و ظاهر عمل در صورتی که مطابق فرمان الهی باشد دارای حسن فعلی است.
- (۲۴) * توضیح دهید در چه صورت نماز از حسن فعلی و حسن فاعلی برخوردار است؟
- (۲۵) * اگر نماز را برای ریا و خوشامد دیگران بجا آوریم، فاقد حسن فعلی است. (ص/غ)
- (۲۶) * هر گاه نماز را برای تقرب الهی و رضای او به جا آوریم نمازمان دارای حسن فاعلی است.
- (۲۷) راههای تقویت اخلاص را نام ببرید. ۱- افزایش معرفت و شناخت نسبت به خداوند ۲- راز و نیاز با خداوند و کمک خواستن از او ۳- دوری از گناه و تلاش برای انجام واجبات
- (۲۸) افزایش معرفت نسبت به خداوند را به عنوان یکی از راههای تقویت اخلاص توضیح دهید. افزایش معرفت نسبت به خداوند پیوند محکمی میان معرفت به خداوند و ایمان به او وجود دارد. همچنین ارتباط دقیقی میان ایمان به خدا و اخلاص برقرار است. بنابراین، هر قدر که معرفت ما به خداوند بیشتر شود به افزایش درجه اخلاص کمک خواهد کرد.
- (۲۹) * هر یک از جملات زیر به کدام یک از راههای رسیدن به اخلاص اشاره دارد؟
- الف) تقویت محبت خداوند در قلب موجب بهره مندی از امدادهای الهی می شود. جواب ← راز و نیاز با خداوند
- ب) تفکر در آیات و نشانه های الهی برای جواب ← افزایش معرفت نسبت به خداوند
- (۳۰) عمل براساس معرفت و آگاهی بسیار ارزشمندتر و مقدستر از عملی است که در آن معرفتی نیست و یا با معرفت اندکی صورت می گیرد.
- (۳۱) گاه پیش می آید که انسان های نادان به تصور اینکه کار خیر می کنند، مرتکب گناهان بزرگ می شوند.
- (۳۲) اثرات و نتایج راز و نیاز با خداوند را بنویسید. الف) غفلت از خداوند را کم می کند، ب) محبت او را در قلب تقویت می سازد. ج) انسان را از کمکهای الهی بهره مند می نماید.
- (۳۳) گناه، ریشه درخت اخلاص و بندگی را می سوزاند و آن را به تدریج از بین می برد،
- (۳۴) چه چیزی درخت اخلاص و بندگی را می سوزاند؟ گناه
- (۳۵) بنا به فرمایش امیرالمؤمنین علی (ع) «تمام اخلاص در دوری از گناهان جمع شده است».
- (۳۶) چه چیزی باعث آبیاری درخت اخلاص می شود؟ ترک گناه و توجه به واجبات و اطاعت از خداوند،
- (۳۷) ترک گناه و توجه به واجبات و اطاعت از خداوند، درخت اخلاص را آبیاری می کند و رشد می دهد.
- (۳۸) در میان اعمال واجب، کدام عمل تأثیر خاصی در تقویت اخلاص دارد؟ روزه
- (۳۹) بنا به فرمایش امیرالمؤمنین علی(ع) چرا خداوند روزه را واجب کرده است؟ تا اخلاص مردم را بیازماید.
- (۴۰) میوه های درخت اخلاص را نام ببرید. ۱- دستیابی به درجاتی از حکمت ۲- نفوذپذیری در برابر وسوسه های شیطان ۳- دریافت پادشاهای وصف ناشدنی
- (۴۱) حکمت، به چه معناست؟ به معنای علم محکم و استوار و به دور از خطاست که هدف درست و راه رسیدن به آن را نشان می دهد و مانع لغزشها و تباهی ها می شود.
- (۴۲) انسان حکیم، چگونه می تواند در شرایط سخت و پیچیده، حق را از باطل تشخیص دهد و گرفتار باطل نشود؟ به درجاتی از بصیرت و روشن بینی می رسد.
- (۴۳) انسان حکیم به درجاتی از بصیرت و روشن بینی می رسد که می تواند در شرایط سخت و پیچیده حق را از باطل تشخیص دهد.
- (۴۴) بنا به فرمایش پیامبر اکرم(ص) در چه صورتی چشمه های حکمت و معرفت از دل و زبان جاری خواهد شد؟ هر کس چهل روز کارهای خود را خالصانه برای خدا انجام دهد.
- (۴۵) * شیطان در پیشگاه خداوند اقرار کرده که توانایی فریب مومنان با اخلاص را ندارد. (ص/غ)
- (۴۶) چرا شیطان امروزه به صورتهای گوناگون دام های گناه و فساد برای انسانها پهن کرده است؟ تا هوس زودگذر آنها را تحریک کند و به گناه بکشانند و آنان را از بهشت جاویدان محروم سازد.

(۴۷) * از میوه های درخت اخلاص «نفوذناپذیری در برابر وسوسه های شیطان» را توضیح دهید. اگر انسان در اخلاص پیش رود، به مرحله ای میرسد که دیگر فریب شیطان را نمی خورد، چرا که شیطان، خود اقرار کرده است که توانایی فریب دادن مومنان با اخلاص را ندارد.

(۴۸) چند مورد از دام های فساد و گناه شیطان را نام ببرید. فیلم ها، وبگاه ها، شبکه های ماهواره ای گمراه کننده، شبکه های مجازی ناسالم و گروهها و دسته های منحرف اجتماعی.

(۴۹) مقاومت در برابر دام های گوناگون فساد و گناه که برای تحریک هوس انسانها گسترده شده نیازمند چیست؟ نیازمند روی آوردن به پیشگاه خداوند و پذیرش خالصانه فرمان های اوست.

(۵۰) گرفتار شدن در دام های گناه چه اثری دارد؟ هم زندگی پاک و با نشاط دنیا را از دست خواهد داد و هم حیات سرشار از شادکامی آخرت را.

(۵۱) * از میوه های درخت اخلاص «دریافت پاداش های وصف ناشدنی» را توضیح دهید. بندگی خالصانه خداوند پاداش هایی دارد که چه بسا در ذهن ما ننگند و از تصور و تخیل ما فراتر رود. از جمله پاداش های وصف ناشدنی دیدار محبوب حقیقی و تقرب به پیشگاه خداوند است.

(۵۲) دریافت پاداش های وصف ناشدنی ثمره چیست؟ بندگی خالصانه خداوند

(۵۳) از جمله پاداش های وصف ناشدنی که ثمره بندگی خالصانه خداوند است چیست؟ دیدار محبوب حقیقی و تقرب به پیشگاه او

(۵۴) امیر مومنان چه تعبیری برای محبوب حقیقی به کار برده است؟ نهایت آرزوی عارفان، دوست دل های صادقان، ولی مؤمنان و معبود عالمیان

(۵۵) *نهایت آرزوی عارفان با توجه به تعبیر امیر مومنان چیست؟ دیدار محبوب حقیقی (خداوند) و تقرب به پیشگاه او

تدبر در قرآن ص ۴۳

خدای بی نیاز که جز کمال و سعادت بندگان را نمی خواهد، در کلامی به پیامبر (ص) می فرماید:

قل انما اعظکم بواحدة

و در آیاتی دیگر می فرماید:

الم اعهد الیکم یا بنی آدم

با تفکر در این آیات توضیح دهید که :

مقصود از قیام گروهی و فردی چیست؟ برای هر کدام نمونه هایی ذکر کنید.

منظور این است که انسانها به صورت فردی یا گروهی برای اجرای دستورات خداوند به پا خیزند و اقدام کنند.

نمونه قیامهای فردی : اقامه نماز، مطالعه کتابهای دینی، امر به معروف و نهی از منکر (تذکرات فردی) و...

نمونه قیام های گروهی : برپایی نماز جماعت، تشکیل حکومت اسلامی، جهاد، تشکیل گروه های خیریه، تشکیل گروه های جهادی برای سازندگی

آیا میان عبارت «أَنْ اَعْبُدُونِی» و «أَنْ تَقُومُوا لِلّٰهِ» رابطه ای می بینید؟ توضیح دهید.

بله، یکی از مصادیق بندگی و پرستش خدا، قیام و به پا خاستن برای خداست.

تفکر در حدیث ص ۴۴

امیرالمومنین علی (ع) می فرماید:

فاعل الخیر خیر منه و فاعل الشر شر منه

در این سخن حکیمانه تفکر کنید و رابطه آن را با اخلاص توضیح دهید..

این فرمایش امام علی علیه السلام بر این نکته تأکید دارد که انجام دهنده کار خیر، از آن عمل خیر برتر است و انجام دهنده کار شر از عملش بدتر و پست تر است.

اما رابطه این سخن با موضوع اخلاص این است که از آنجا که هر کار خیری برآمده از اندیشه و باور قلبی خالصانه فاعل آن است، پس می توان گفت که در حقیقت این اندیشه و باور خالصانه فرد است که به کارش ارزش داده است پس جایگاه خود فرد نیکوکار از عملش برتر است. به عبارت دیگر این اندیشه و باور خالصانه آن فرد است که باعث می شود کار خیر انجام شود. در نقطه مقابل نیز باید گفت از آنجا که عمل شر برآمده از اندیشه ناسالم و قلب گنهکار و غیر خدایی فرد است پس فرد شرور بدتر و پست تر از عملش است. زیرا اگر این اندیشه و قلب ناسالم نبود، این عمل شر هم صورت نمی گرفت.

تطبیق ص ۴۵

با توجه به تعریف بالا از حُسن فاعلی و حُسن فعلی، موارد زیر را بررسی کنید.:

۱- آیا ممکن است عملی دارای حُسن فاعلی باشد، اما حُسن فاعلی نداشته باشد؟ و یا برعکس، حُسن فعلی نداشته باشد ولی

دارای حُسن فاعلی باشد؟ مثال بزنید.

بله. اعمالی هستند که حسن فعلی دارند مثلاً فردی که مدرسه ای می سازد، عملش حسن فعلی دارد اما ممکن است همین عمل حسن فاعلی نداشته باشد. یعنی فرد این کار را برای خودنمایی و شهرت انجام داده باشد؛ پس ساخت مدرسه اگرچه حسن فعلی دارد اما حسن فاعلی ندارد.

از سوی دیگر ممکن است عملی حسن فاعلی داشته باشد اما حسن فعلی نداشته باشد. مثلاً کسی برای رضای خدا می خواهد بین دو نفر که اختلاف پیدا کرده و سر مسأله ای دعوا دارند، داوری کند اما به دلیل جهل ناآگاهی در داوری و قضاوت خود به خطا می رود و فرد بی گناه را گنهکار معرفی می کند.

۲- اگر فردی برای لاغر شدن یا سلامت جسم روزه بگیرد روزه اش درست است؟

خیر، در انجام اعمال عبادی حتماً باید آن کار را به نیت قرب الهی و عمل به دستور خداوند انجام دهیم. اگر کسی فقط به نیت سلامتی روزه بگیرد، روزه اش باطل است زیرا حسن فاعلی ندارد. انسان مؤمن روزه را برای عمل به فرمان خدا می گیرد و البته می داند که روزه برای سلامتی اش مفید است، اما نیت وی از روزه کسب سلامتی نیست، بلکه اطاعت از فرمان خداست. از اینرو، اگر مثلاً کسی از ترس پدر و مادرش نماز بخواند، نمازش باطل است، چون حسن فاعلی ندارد. این مسئله شامل همه فرامین و دستورات الهی می شود.

۳- اگر کسی به نیت نماز جماعت مسجد از منزل بیرون بیاید و به دلیل مانعی نتواند به مسجد برسد آیا نزد خدا پاداش دارد؟ به چه دلیل؟ در این کار کدام یک از اقسام حسن وجود دارد؟

بله، قطعاً پاداشی که او می برد به اندازه پاداش حضور وی در نماز جماعت است. دلیل آن، این است که وی نیت حضور در نماز جماعت را داشته و از آنجا که طبق فرموده پیامبر، نیت مؤمن از عمل او برتر است، پس او به دلیل نیتی که داشته، پاداش نماز جماعت را برده است.

بررسی ص ۴۵

با توجه به اینکه ریا در مقابل اخلاص قرار می گیرد، بررسی کنید که هر یک از موارد زیر از مصداق ریا قرار می گیرد یا مصداق اخلاص؟

۱- حضور در نماز جماعت- اگر نیت فرد جلب رضایت الهی و قرب به خدا باشد نماز او مصداق اخلاص است.

اگر به قصد موجه جلوه دادن خود و ظاهرسازی باشد مصداق ریاست.

۲- کمک به افراد نیازمند در حضور دیگران- اگر فرد به قصد جلب رضایت الهی به دیگران کمک کند این کار مصداق

اخلاص است و حتی علنی کردن کمک به دیگران لطمه ای به پاداش وی نمی زند. حتی اگر علنی کمک کردن موجب تشویق دیگران به کمک فرد نیازمند شود بهتر هم هست اما اگر فرد به قصد خود نمایی کمک کند مصداق ریاست.

بررسی ص ۴۸

یکی از اوصافی که خداوند برای حضرت یوسف ذکر کرده، داشتن اخلاص و رسیدن به مقام مخلصین است.

با بررسی آیات ۳۲ و ۳۳ سوره یوسف بگویید شیطان چه دامی برای یوسف گسترده بود و او چگونه توانست از این دام نجات یابد؟ هوس زلیخا دام شیطان برای گمراهی حضرت یوسف بود.

توجه و درخواست حضرت یوسف از خداوند و پناه بردن به سوی او، باعث نجات وی شد.

(۵۶) به مقام قرب و نزدیکی به محبوب رسیده اند؟ از راه بندگی خالصانه خدا